

РЕШЕНИЕ

№ 4511

гр. София, 07.07.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 69 състав, в публично заседание на 09.06.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Милена Славейкова

при участието на секретаря Грета Грозданова и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **6981** по описа за **2019** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Предявен е иск с правно основание чл.1, ал.1 ЗОДОВ, по реда на чл.203 – 207 АПК.

Производство е образувано по искова молба Г. И. П. - С., ЕГН [ЕГН], със съдебен адрес [населено място] 1000, [улица], вх.А, ет.3, офис 9, чрез адв. С. А.- С. от САК, срещу Българска народна банка (БНБ), [населено място] 1000, пл. „К. А. Г“ № 1, с искане за присъждане на сумата от 3235.47 лв., представляваща обезщетение за имуществени вреди за периода от 25.07.2014 г. до 06.11.2014 г., през който не е имала достъп до средствата си, депозирани в [фирма] (К.), поставена за същия период под специален надзор на БНБ, ведно със законната лихва от датата на преустановяване на нарушението на 04.12.2014 г. до окончателното ѝ изплащане.

Ищцата поддържа, че на 29.07.2013 г. сключила с К. рамков договор за платежни услуги за потребители (физически лица) и анекс към него № 112830 от същата дата за откриване на банкова сметка в евро при условията на преференциален безсрочен депозит с олихвяване веднъж годишно – на 31 декември и размер на лихвата от 7.5 %. Съгласно чл.9, ал.1 от анекса сумите по банковата сметка следвало да бъдат защитени от Фонда за гарантиране на влоговете в банките (ФГВБ), а според чл.9, ал.3 – изплащането на сумите от ФГВБ следвало да започне не по-късно от 20 работни дни от датата на решението на БНБ за отнемане лиценза на банката. Към 01.01.2014 г. салдото по сметката било в размер на 101 703.78 евро, с легова равностойност от 198 915.30 лв. Към 19.06.2014 г. салдото по сметката било в размер на 76 703.78 евро, с

лева равностойност от 150 019.55 лв.

На 20.06.2014 г. представители на К. внесли в БНБ искане за поставяне на банката под специален надзор, мотивирано с предизвикана загуба на доверие, масова паника сред вложителите и проблеми с ликвидността, което предизвикало затруднения в изпълнението на паричните задължения към вложителите. С последващо писмо от същата дата К. уведомила БНБ, че е преустановила разплащанията и всички банкови операции.

С Решение № 73 от 20.06.2014 г. на Управителния съвет (УС) на БНБ, на основание чл.115, ал.1, т.2 и т.3, чл.116, ал.1 и ал.2, т.2, 3, 6 и 7, вр. чл.103, ал.2, т.24 от Закона за кредитните институции (ЗКИ) К. е поставена под специален надзор за срок от 3 месеца, назначени са квестори и е спряно изпълнението на всички задължения на банката. В тази връзка БНБ възложила на квесторите за осигурят пълен анализ и оценка на активите и пасивите на банковата група [фирма].

На 25.06.2014 г. на [фирма], [фирма] и [фирма] е възложена частична проверка на активите на К. с цел да се даде оценка на състоянието и качеството на 95.4 % от кредитния и 99.1 % от инвестиционния портфейл на К.. При проверката било установено, че за определена категория кредитополучатели (по кредити с общ размер 3.5 милиарда лева от общ кредитен портфейл в размер на 5.4 милиарда лева) липсва съществена информация за финансовото им състояние и/или целево усвояване на кредита. На одиторите е възложена пълна оценка на всички активи и пасиви на К. с Решение на УС на БНБ от 06.11.2014 г.

Междувременно, с Решение № 82 от 30.06.2014 г. на УС на БНБ лихвените проценти по депозити в К. били намалени до средните пазарни размери от 2.59 %. С Решение № 114/16.09.2014 г. на УС на БНБ срокът на специалния надзор бил продължен до 20.11.2014 г.

На 25.07.2014 г., в изпълнение на чл.121 ЗКИ, квесторите на К. представили доклад за текущото състояние на банката. Според него, още на 20.06.2014 г., при проверка на перото „други активи“ в ежедневната оборотна ведомост на банката е констатиран необичайно голям разчет на стойност около 205 милиона лева, като операцията била взета на база протокол-разписка от 19.06.2014 г., с който [фирма] (мажоритарен акционер в К.) потвърдил задължението си към банката на суми с обща левова равностойност от 205 887 000 лв. Според същия протокол, дължимите суми следвало да бъдат възстановени до 30.06.2014 г. За това вземане квесторите уведомили БНБ на 08.07.2014 г. От доклада на квесторите се установявало още, че към 30.06.2014 г. финансовият резултат на К. бил загуба в размер на 65 283 000 лв., при реализирана печалба към 31.05.2014 г. в размер на 14 997 000 лв.

С Решение № 114/16.09.2014 г. УС на БНБ констатирал, че към момента продължават да са налице условията и предпоставките, довели до поставяне на К. под специален надзор, тъй като банката продължава да изпитва остър недостиг на ликвидност за възстановяване на банковата си дейност и изпълнение на задълженията си към депозантите. Действието на предходните Решения № 73/20.06.2014 г. и № 82/30.06.2014 г. било продължено до 20.11.2014 г. С Решение № 114/16.09.2014 г. на квесторите на БНБ било указано най-късно до 20.10.2014 г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на К., а до 31.10.2014 г. – да представят в БНБ отчет за капиталовата адекватност на К. на база изготвена пълна оценка на активите, след което на база резултатите от тази оценка, да бъде взето окончателно решение относно дейността на банката.

На 20.10.2014 г. квесторите на К. внесли в БНБ докладите на [фирма], [фирма] и [фирма], като заключението на одиторите било за необходимост от обезценка на активи на К. в общ размер от 4 222 милиона лева. Докладите са приети с Решение № 133/21.10.2014 г. на УС на БНБ.

На 04.11.2014 г., в изпълнение на Решение № 133/21.10.2014 г., УС на БНБ установил отрицателна стойност на собствения капитал на К. в размер на минус 3 745 313 хиляди лв., в резултат на което банката не отговаряла на капиталовите изисквания съгласно Регламент № 575/2013 г.

С Решение № 138/06.11.2014 г. на БНБ, на основание чл.36, ал.2, т.2, чл.103, ал.1, т.1 и ал.2, т.25, чл.151, ал.1, пр.1 от ЗКИ, чл.16, т.15 от ЗБНБ, е отнет лицензът на К.. Според същото решение на БНБ, следвало да бъдат предприети действия за подаване на искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на банката, както и да бъде уведомен ФГВБ.

С Решение № 61/18.11.2014 г. на УС на ФГВБ са определени девет обслужващи банки за изплащане на гарантираните влогове, като изплащането следвало да започне на 04.12.2014 г.

На 04.12.2014 г. ищецът установил, че за сумите по посочените два негови блога в К. [фирма] е открила влог на негово име в размер на 116 151.28 лв.

Началната дата на неплатежоспособността на К. е обявена с Решение № 664/22.04.2015 г. на СГС, по търг.дело № 7549/2014 г. на 06.11.2014 г. Тази начална дата е променена на 20.06.2014 г. с Решение № 1443/03.07.2015 г. по т.д. № 2216/2015 г. на Софийски апелативен съд, отменящо решението на СГС в посочената част.

Въз основа на посочените факти се претендира нарушение на Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО, а именно неспазване на срока по чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19 от 5 работни дни за установяване на неплатежоспособност на банката и за отнемане на лиценза ѝ и на срока по чл.10, пар.1 от същата Директива от 20 работни дни от датата на установяването по чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО за изплащане на доказаните гарантирани депозити по неналични депозити.

Визираните норми на съюзното право били транспонирани в българското законодателство чрез Закона за гарантиране на влоговете в банките (ЗГВБ, отм.) и Закона за кредитните институции (ЗКИ) с изменения на законите, публикувани в ДВ бр.44/2009 г., в сила от 12.06.2009 г. и с изменения на ЗГВБ (отм.), публикувани в ДВ бр.101/2010 г., в сила от 31.12.2010 г. относно новия гарантиран размер на влоговете от 100 000 евро.

Ищцата поддържа, че при първоначалното въвеждане на разпоредбата на чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО в националното законодателство е възприет подход, според който изискването съответната кредитна институция за изглежда „неспособна за момента, по причини пряко свързани нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състоянието да го направи“ е равнозначно на установяване на неплатежоспособността на институцията.

Съгласно чл.36, ал.2 от ЗКИ (редакция до изменението в ДВ бр.62/14.08.2015 г.) неплатежоспособност е налице в две хипотези: 1.Когато банката не изпълнява повече от 7 работни дни свое изискуемо парично задължение, ако това е пряко свързано с финансовото състояние на банката и по преценка на БНБ не може да се очаква изплащане на изискуемите парични задължения в приемлив период от време и 2.Собственият капитал на банката е отрицателна величина.

Изискуемият в чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО срок от 5 работни дни за установяване на неплатежоспособност на банката и за отнемане на лиценза ѝ бил въведен с чл.36, ал.3 от ЗКИ, а срокът по чл.10, пар.1 от същата Директива от 20 работни дни от датата на установяването по чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО за изплащане на доказаните гарантирани депозити по неналични депозити – в чл.23, ал.5 от ЗГВБ (редакция до изменението в ДВ бр.62/14.08.2015 г.) и течал от датата на решението на БНБ за отнемане на лиценза за банкова дейност.

Поддържа се, че така възприетият подход в националното законодателство противоречи на Директива 94/19/ЕО, която изисква схемата за гарантиране на депозитите да бъде в състояние да изплати доказаните претенции на вложителите по отношение на неналични депозити, независимо дали са налице условията по националното законодателство за отнемане на лиценза на банката.

Позовава се на Решение на Съда на Европейския съюз (СЕС) от 4 октомври 2018 г. по дело С-571/16 Кантарев.

Въз основа на изложеното извежда три изисквания за задействане на схемата за гарантиране на депозитите по Директива 94/19/ЕО: 1.Компетентен орган да установи, че депозит, който е дължим и платим, не е бил изплатен от кредитна институция; 2.В рамките на 5 работни дни след това заключение компетентен национален орган да определи дали съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива да бъде в състояние да го направи и 3.Схемата за гарантиране на депозити да е в състояние да изплати надлежно доказаните вземания на вложителите в рамките на 20 работни дни, след като компетентният национален орган е взел своето решение.

Ищцата счита, че първите две условия са били налице на 20.06.2014 г., тъй като от този момент К. не е била в състояние да приема заявки и да изплаща дължимите и платими депозити, както и самата кредитна институция е внесла искане в БНБ да бъде поставена под специален надзор поради проблеми с ликвидността. Определеният в Решение № 73 от 20.06.2014 г. на УС на БНБ 3-месечен срок на надзорните мерки указвал на „липса на близка перспектива“.

От разпоредбите на чл.36, ал.3 от ЗКИ и чл.23, ал.5 от ЗГВБ (отм.) извежда извод, че БНБ е компетентният орган за установяване на неналичността на депозитите. Счита, че постановявайки Решение № 73 от 20.06.2014 г. БНБ на практика е направила обективна констатация за неналичност на депозитите по смисъла на чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО и поддържа, че последната разпоредба има директен ефект – пряк източник на права и задължения за БНБ да установи неналичността на депозитите с изричен акт, различен от акта, с който се отнема лиценза поради неплатежоспособност. Посочва, че за исковия период БНБ, в нарушение на задължението си по чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО, не е издала акт за стартиране на компенсационен механизъм по чл.10 от Директивата, като свободата на преценка на надзорния орган е ограничена от сроковете и целите на Директива 94/19/ЕО.

Направен е извод, че с бездействието си БНБ, в качеството ѝ на административен орган, оправомощен да осъществява надзор над кредитните институции в България, е нарушила общностното/съюзното право, като не е извършила адекватна намеса по отношение на интересите на вложителите в К. да имат осигурена възможност в рамките на установения от съюзното право 5-дневен срок да ползват и управляват

средствата си в поставената под специален надзор банка. В нарушение на тези изисквания, депозитите останали неналични през целия период, пред който К. била поставена под специален надзор (от 30.06.2014 г.), като изплащането им е започнало едва на 04.12.2014 г. За визирания период претендира, че е претърпяла имуществени вреди, изразяващи се в невъзможност за достъп и управление на средствата си, в причинно-следствена връзка с бездействието на БНБ да издаде акт по чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО и да стартира компенсаторен механизъм по чл.10 от Директива 94/19/ЕО, квалифицирано и като нарушение на чл.1 от Протокол 1 към ЕКПЧ. По този начин и като не е извършила необходимото установяване на неналичността на депозитите в съответствие с изискванията на чл. 1, §3, буква i) от Директивата, БНБ е нарушила правото на ЕС.

Относно реда, по който следва да се разгледа искът, по арг. от Решение на С. от 5 март 1996 г. по съединени дела С-46/93 и С-48/93, и Решение на СЕС от 26.01.2010 г. по дело С-118/08, твърди, че предявеният иск следва да се разгледа по реда на ЗОДОВ. Тъй като отговорността на Държавата е обективна твърди, че разпоредбата на чл. 79, ал. 8 от ЗКИ, предвиждаща отговорност на БНБ и нейните служители само при умишлено причинени вреди, не може да му се противопостави.

Ищцата счита, че справедлива компенсация на претендираните имуществени вреди е размерът на законната лихва по чл.86 ЗЗД, респ. ответникът БНБ дължи обезщетение за периода на забавата. Определя размера на вредата като разликата между законната лихва за посочения период върху размера на главницата по сключен договор за откриване на банкова сметка при условията на преференциален безсрочен депозит и изплатената за същия период договорна лихва от 2.59 % по служебно открита по реда на ЗГВБ (отм.) сметка.

Въз основа на изложеното, претендира обезщетение в размер на 4898.65 лв., ведно със законната лихва от преустановяване на нарушението на 04.12.2014 г. до окончателното изплащане, както и сторените в производството разноски.

С определение в открито съдебно заседание на 09.06.2021 г. е допуснато изменение на иска чрез намаляване на размера му до сумата от 3235.47 лв.

Ответникът Българска народна банка е депозирал писмен отговор на исковата молба от 02.08.2019 г., чрез адв. М. В. от САК, за Адвокатско дружество „К. и Г., в който се оспорва допустимостта и основателността на иска.

Ответникът поддържа, че независимо, дали се приеме, че бездействието на БНБ да издаде изричен акт за установяване на неналичност на депозити по чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО, е правно или фактическо бездействие, то не е налице предпоставката по чл.204, ал.1, респ. ал.4 АПК. Същевременно, в националното законодателство и в Директива 94/19/ЕО нямало предвиден акт или действие по смисъла на чл. 203, ал. 1 от АПК, възложени в компетенциите на БНБ. Правомощията на БНБ били уредени в императивни правни норми на ЗБНБ и ЗКИ - в редакцията преди изменението с ДВ, бр. 62/14.08.2015 г., поради което БНБ не разполагала с административни властнически правомощия спрямо вложителите в банки, поради което нямало как да е налице бездействие на БНБ при упражняване на административна дейност спрямо вложител. Единственият акт, който БНБ била компетентна да издаде съобразно националното законодателство в процесния период, е решението за отнемане лиценза на К.. Така, в случай че се приеме, че Директива 94/19/ЕО е неправилно транспонирана, установяването на неналичността на депозитите с акт на БНБ би било нищожно, поради липса на материална

компетентност за това. Въз основа на изложеното извежда извод, че в този случай би следвало да се търси отговорност от Държавата чрез законодателния орган, а не от БНБ.

Ответникът счита, че съобразно принципа на процесуална автономия, изведен от Решения на С. по дела С-28/67; С-34/67 и др., предявеният иск следва да се разгледа при предпоставките на българския процесуален закон, а в случая не е изпълнен фактическият състав на ЗОДОВ, т.к. се претендират вреди от правно, а не от фактическо действие/бездействие. Евентуалното неизпълнение на задължение за правно действие представлява индивидуален административен акт - мълчалив отказ, какъвто в случая няма отменен съобразно предпоставката по чл.204, ал.1 АПК. От друга страна, адресати на индивидуалните административни актове на органи на БНБ били съответните търговски банки, респ. вложителите в тях нямали личен и пряк правен интерес от тяхното оспорване. Тъй като ищцата, нито е искала издаване на конкретен акт от БНБ, нито е обжалвала мълчалив отказ, не била изпълнена предпоставката по чл.204, ал.1 АПК. С това се заобикаляли установените срокове за обжалване на индивидуален административен акт. Според националното законодателство, достъпът до гарантираните депозити се осъществявал чрез ФГВБ, като в отношенията между БНБ и Фонда липсвал елемент на власт и подчинение, поради което БНБ нямала правомощия да изплаща и дава достъп до гарантираните влогове на вложителите.

По основателността на иска ответникът поддържа, че Централните банки на държавите-членки, в т.ч. и БНБ, са отделни и самостоятелни правни субекти, които се ползват с независимост от правителствата, публичните органи и институции съгласно чл. 130 от Договора за функциониране на ЕС. БНБ е юридическо лице със статут и правомощия, регламентирани в Закона за БНБ, като от разпоредбите на чл. 1, чл. 8, ал. 4 и чл. 55 от ЗБНБ следвала финансовата и институционална независимост на националната централна банка от българската държава, което обосновавало невъзможност искът по чл.1, ал.1 ЗОДОВ да бъде насочен срещу БНБ.

Излага подробни аргументи за липса на елементи от фактическия състав на отговорността на държавата по чл.1, ал.1 ЗОДОВ. Счита, че ищцата не е претърпяла имуществени вреди в сочения размер, като не е доказала, че тези вреди са действителни и сигурни, вкл. под формата на пропуснати ползи, тъй като не се е осъществило сигурно увеличение на имуществото ѝ. Сочи, че ищцата не е претърпяла загуба в размер на законната лихва за забава, тъй като през целия период на поставяне на К. под специален надзор е начислявана възнаградителна лихва върху пълния размер на влоговете ѝ (чл.119, ал.5 ЗКИ). С изплащане на гарантирания размер на влога това вземане било изплатено изцяло, видно с начисления доход от лихви към 06.11.2014 г. След като ищцата не е доказала, че за исковия период е имала воля да управлява паричните си средства по друг начин, освен влагането им в К., то не е доказано сигурно наличие на пропуснати ползи, а напротив – за целия период е получавана възнаградителна лихва. В тази връзка ищцата не била отправяла искане до К. да изтегли вложените средства като задължително изискване по чл.86, ал.1 ЗЗД, поради което неоснователно претендирала такава от БНБ, а получаваната доходност от влога в К. била сравнима в тази от останалите банки в страната. Евентуално уважаване на иска би довело до „двойно плащане“. Измерването на вредите със законната лихва по чл.86 ЗЗД било необосновано, тъй като ищецът не е поставил БНБ или ФГВБ в забава, респ. заплащането на такава лихва било противно на чл.24, ал.2 от ЗГВБ (отм.), чл.119, ал.4 и чл.116, ал.2, т.2 ЗКИ. БНБ не дължала лихва, като акцисорно вземане, поради

липса на главно такава.

Отделно от изложеното, ответникът навежда твърдения, че сключените анекси към договора с К. фиксирани точен момент на изплащане на суми от ФГВБ – 20 работни дни от решението на БНБ за отнемане на лиценза на банката, поради което ищцата не е имала разумно очакване за получи гарантирания размер на влога си в по-ранен момент.

Ответникът оспорва началния момент на претендираното обезщетение, като счита, че срокът на евентуално задължение за изплащане на гарантирания размер на депозита изтича на 25.07.2014 г. Отделно от това, Правителството на Република България е отпуснало заем на ФГВБ едва на 03.12.2014 г., поради което преди тази дата Фондът не е разполагал със средства за изплащане на гарантираните депозити на вложителите в К., а изплащането им е започнало на 04.12.2014 г. Сочи, че крайната дата на евентуално бездействие е 06.11.2014 г., когато УС на БНБ е приел Решение № 138 за отнемане на лиценза на К., като единствен акт, който БНБ е имала правомощие да издаде съобразно националното законодателство. Поддържа, че поради наличие на постановено Решение № 73/20.06.2014 г. на УС на БНБ за спиране на плащанията е невъзможно да се претърпят вреди поради наличие на забрана за плащане на влоговете.

Ответникът оспорва наличието на пряка и непосредствена причинна връзка, тъй като изплащането на суми не се извършва от БНБ, а от ФГВБ, за което било необходимо да се извършат редица подготвителни правни и фактически действия. Отделно ФГВБ не би имал правомощие да започне изплащане на суми без решение на БНБ за отнемане лиценза за банкова дейност на К..

Въз основа на Решение на Съда на Европейския съюз (СЕС) от 4 октомври 2018 г. по дело C-571/16 Кантарев ответникът поддържа липса на противоправно бездействие на БНБ, тъй като към релевантния момент БНБ не е разполагала с правомощия по националното право на „компетентен орган“ по смисъла на чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО, нито понятието „неналичен депозит“ е било въведено в националното законодателство, респ. през исковия период БНБ не е имала правомощие да издаде акт за установяване на неналичност на депозити съгласно Директивата. Вместо това, в чл. 36, ал. 2, т. 1, вр.ал. 3 от ЗКИ в приложимата редакция, е била предвидена единствено възможност за отнемане на лиценза на банка в срок от 5 работни дни от установяването на неплатежоспособност. Чл.23, ал. 1 от отменения ЗГВБ, действал през процесния период, е предвиждал, че Фондът изплаща задълженията на съответната банка до гарантираните размери само когато БНБ е отнела банковия лиценз на търговска банка, като според чл. 23, ал. 5 ФГВБ започва да изплаща суми не по-късно от 20 работни дни от датата на БНБ за отнемане на лиценза.

Поддържа, че чл.1, §3, буква i) от Директива 94/19/ЕО предвижда, че "неналичен депозит" се установява от "съответните компетентни органи", без да определя кои са те. По аргумент от съображение 8 от Директивата, хармонизирането се ограничава до основните елементи на схемите за гарантиране на депозитите, а в качеството си на административен орган БНБ действа съобразно регламентирани в закон правомощия и няма право да излиза извън тях. Директива 94/19/ЕО и националният закон не предвиждат задължение за БНБ за извърши фактическо действие за установяване неналичност на депозитите и, следователно не може да има бездействие за БНБ да извърши фактическо действие, каквото не е уредено нормативно. Същевременно през процесния период БНБ не е имала предоставено правомощие да приеме юридически акт, т.е. да извърши правно действие, различно от акта за отнемане на лиценза за банкова дейност на К., след което да започне изплащането на гарантираните депозити.

Ответникът поддържа, че през процесния период БНБ е била овластена единствено да издава акт за отнемане лиценза на банка на основание чл. 36, ал. 2 ЗКИ, след издаването на който съгласно чл. 23, ал. 1 и, ал. 5 от ЗГВБ започвал да тече срокът, в който Фондът да изплати гарантираните влогове. БНБ не притежавала компетентност да установява неналичност на депозитите по смисъла на Директивата по друг начин, освен чрез отнемане на банковия лиценз. Така БНБ, в качеството ѝ на административен орган, е действала съобразно регламентирани в закона свои правомощия, които нямала право да надхвърля.

В допълнение, съгласно чл. 23 от ЗГВБ в редакцията към 2014 г., Националната схема за гарантиране на депозитите е имала право да започне изплащане на гарантираните депозити, само когато БНБ отнема лиценза на банка и при никакви други условия. Поради това дори БНБ да беше издала акт за установяване неналичност на депозитите, ФГВБ не би имал правомощие да започне плащане преди отнемане на лиценза за банкова дейност. След като БНБ не е била овластена от закона да издаде акт за установяване неналичността на депозитите, такъв акт би бил нищожен поради липса на законово основание и материална компетентност на основание чл. 146 от АПК.

Ответникът поддържа доводи за липса на нарушение на правото на ЕС, тъй като БНБ не е определена като компетентен орган, нито в Директивата, нито в националното право, в чиито правомощия е издаването на акт за установяване неналичност на депозитите. При това положение БНБ не е действала противоправно и не било възможно да прецени, че следва да приложи Директивата пряко и че именно тя е органът, който е длъжен да извърши преценката по установяване неналичност на депозитите. По аргумент от т. 99 и т. 110 от Решението по дело С-571/16 сочи, че чл. 1, §3, буква i) от Директивата не е достатъчно ясен и прецизен текст досежно определяне компетентния орган, както и че умисъл за увреждане не се поддържа и доказва от ищцата.

Прави възражение за погасителна давност по чл.111, б.“в“ ЗЗД, изтекла на 19.06.2016 г. и неоснователност на претенцията за законна лихва върху обезщетението, считано от 04.12.2014 г.

Ответникът БНБ претендира за отхвърляне на иска и присъждане на разноски.

С молба от 12.04.2021 г. ответникът БНБ е изразил становище по иска във връзка с постановеното Решение на СЕС от 25 март 2021 г. по дело С-501/18 ВТ срещу БНБ. Позовава се на отговора по т.1 от решението, според който чл.7, пар.6 от Директива 94/19/ЕО не дава основание да се счита, че вложител в банка има право на обезщетение за вредата, причинена поради забавеното плащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчен надзор от страна на националните компетентни органи. Поддържа, че това тълкуване съответства на предходно решение на СЕС по дело С-222/02 Р. и др. Счита, че само на това основание предявеният иск следва да бъде отхвърлен като неоснователен. Поддържа, че в процесния период БНБ не е била компетентен национален орган по Директива 94/19/ЕО и такава компетентност не може да се извежда по тълкувателен път. Изрично правомощие в полза на БНБ да установява неналичност на депозитите в кредитна институция било уредено едва с изменения на ЗБНБ и ЗКИ, в сила от 14.08.2015 г. Евентуален неин акт в тази насока преди 14.08.2015 г. би бил нищожен поради липса на компетентност.

Представителят на Софийски градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция.

Административен съд София град, като съобрази доводите и исканията на страните, намира следното от фактическа страна:

На 29.07.2013 г. ищцата сключила с К. рамков договор за платежни услуги за

потребители (физически лица) и анекс към него № 112830 от същата дата за откриване на банкова сметка в евро при условията на преференциален безсрочен депозит с олихвяване веднъж годишно – на 31 декември и размер на лихвата от 7.5 %. Съгласно чл.9, ал.1 от анекса сумите по банковата сметка следвало да бъдат защитени от Фонда за гарантиране на влоговете в банките (ФГВБ), а според чл.9, ал.3 – изплащането на сумите от ФГВБ следвало да започне не по-късно от 20 работни дни от датата на решението на БНБ за отнемане лиценза на банката.

С писмо вх.№ БНБ-77699 от 20 юни 2014 г. изпълнителните директори на К. уведомили БНБ, че банката изпитва известни проблеми с ликвидността, които водели до затруднения в посрещане изпълнението на паричните ѝ задължения към вложителите. Искането е мотивирано с предизвикана загуба на доверие, масова паника сред вложителите, които желаели да получат в брой или чрез превод паричните средства по техните сметки. Предвид обема на наредените плащания в предходните дни и наредените, но неизпълнени плащания към 20.06.2014 г., представителите на К. направили обосновано предположение, че наличните средства на банката ще се окажат недостатъчни за изпълнение на задълженията ѝ. С цел оздравяване на банката е поискано поставянето ѝ под специален надзор на основание чл.115, ал.2, т.2 ЗКИ. Писмото е получено в БНБ в 10:51 часа. С последващо писмо от същата дата, К. уведомила БНБ, че е преустановила разплащанията и всички банкови операции.

С Решение № 73/20.06.2014 г. на УС на БНБ, на основание чл. 115, ал. 1, т. 2 и 3, чл. 116, ал. 1, ал. 2, т. 2, 3, 6 и 7, във връзка с чл. 103, ал. 2, т. 24 от ЗКИ, К. била поставена под специален надзор, поради опасност от неплатежоспособност, за срок от три месеца. Със същото решение са назначени квестори, спряно е изпълнението на всички задължения на К., ограничена е дейността ѝ, членовете на управителния и надзорния ѝ съвет са отстранени от длъжност, и акционерите, притежаващи повече от 10 на сто от акциите, са лишени от право на глас.

В тази връзка БНБ възложила на квесторите да осигурят пълен анализ и оценка на активите и пасивите на банковата група (К. АД и ТБ [фирма]) от независим външен одитор в срок от десет дни.

На 25.06.2014 г. на [фирма], [фирма] и [фирма] била възложена частична проверка на активите на К., която се отнасяла главно до кредитния и инвестиционния портфейл, и имала за цел да даде оценка за състоянието и качеството на 95, 4% от кредитния и 99, 1 % от инвестиционния портфейл на К., както и ограничен анализ на пасивите на банката. При проверката било установено, че за определена категория кредитополучатели (по кредити с общ размер 3, 5 млрд.лв. от общ кредитен портфейл в размер на 5, 4 млрд.лв.) липсва съществена информация за финансовото им състояние и/или целевото усвояване на кредита. Установени са съществени индикации за кредитен риск относно възстановимостта на кредитни експозиции в тази категория, което би могло да доведе до съществени обезценки, но поради недостатъчна информация одиторите не са коментирали размера на необходимите допълнителни обезценки. В тази връзка, на одиторите била възложена пълна оценка на всички активи и пасиви на К..

Междувременно с Решение № 82/30.06.2014 г., с цел оптимизиране на разходите на банката по привлечените средства, на основание чл. 115, ал. 1 и, ал. 2, т. 2 и 3 и чл. 116, ал. 2, т. 1, вр.чл. 103, ал. 2, т. 24 от ЗКИ и чл. 16, т. 16 от ЗБНБ, считано от 01.07.2014 г., УС на БНБ намалил лихвените проценти по депозити на [фирма] до средния им пазарен размер за банковата система по видове, матуритет и валути. Съгласно приложение към решението, лихвеният процент за банковата система без К. по депозити, договорени за ползване след предизвестие е 2, 59%.

На 25.07.2014 г., в изпълнение на чл. 121 от ЗКИ квесторите на [фирма] представили

доклад за текущото състояние на банката, публикуван на страницата на БНБ - http://bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_pressrelease/pr_20140731_a1_bg.pdf. Според този доклад, още на 20.06.2014 г. при проверка на перото "други активи" в ежедневната оборотна ведомост на банката е констатиран необичайно голям разчет на стойност около 205 милиона в легова равностойност, като операцията била взета на база протокол-разписка от 19.06.2014 г., според който [фирма] (мажоритарен акционер в К.) потвърждава получаването и задължението си към К. на суми в различни валути с обща легова равностойност 205 887 хил. лева. Според същия протокол-разписка, дължимите суми следвало да бъдат възстановени до 30.06.2014 г. За това вземане квесторите са уведомили БНБ с докладна записка № 83229/08.07.2014 г. От доклада на квесторите се установява още, че към 30.06.2014 г. финансовият резултат на К. бил загуба, в размер на 65283 хил. лева, при реализирана печалба към 31.05.2014 г. на стойност 14997 хил. лева. Основен фактор за отчетената загуба за месец юни били начислените през месеца провизии от обезценка на кредити в размер на 95 907 хил.лв. Към 30.06.2014 г. сумата на активите на К. е 6 896 212 хил. лв. и сравнено с края на месец май е със 741 352 хил.лв. (9, 7%) по-малко. По-съществени промени в активите на банката основно засягали ликвидните активи - намалявали паричните средства и паричните наличности, ценните книжа и вземанията от банки.

През м.юли 2014 г., на одиторите, извършили частичната проверка, била възложена цялостна оценка на всички активи на [фирма], за срок до 20.10.2014 г., въз основа на която да се извърши обезценка на активите и намаляване на собствения капитал. С Решение № 114/16.09.2014 г. УС на БНБ констатирал, че към момента продължават да са налице условията и предпоставките, довели до поставяне на К. под специален надзор, тъй като банката продължавала да изпитва остър недостиг на ликвидност за възстановяване на банковата си дейност и за изпълнение на задълженията си към депозантите и други кредитори, поради което действието на всички мерки, наложени с Решение № 73/20.06.2014 г. на УС на БНБ - за поставяне на банката под специален надзор, както и тези по Решение № 82/30.06.2014 г. на УС на БНБ - за намаляване лихвените проценти по депозити, било продължено до 20.11.2014г.

Със същото решение, на основание чл. 107, ал. 3 от ЗКИ, на квесторите на К. било указано най-късно до 20.10.2014 г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на К., а до 31.10.2014 г. да представят в БНБ отчет за капиталовата адекватност на К. на база изготвената пълна оценка на активите, след което на база резултатите от тази оценка, да бъде взето окончателно решение относно [фирма].

На 20.10.2014 г. квесторите на К. внесли в БНБ докладите на [фирма], [фирма] и [фирма], като заключението на одиторите било за необходимост от обезценки на активи на К. в общ размер на 4222 млн.лв. Докладите са приети с Решение № 133/21.10.2014 г. на УС на БНБ.

На 04.11.2014 г. в изпълнение на Решение № 133/21.10.2014 г. на УС на БНБ, квесторите на К. внесли в БНБ финансовите и надзорни отчети на К. към 30.09.2014 г., въз основа на които УС на БНБ установил отрицателна стойност на собствения капитал на К. в размер на минус 3 745 313 хил.лв., определен според Регламент (ЕС) № 575/2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно Регламент (ЕС) № 575/2013 г.

В допълнение, с писмо от 05.11.2014 г. квесторите на К. уведомили БНБ, че след датата на поставяне на банката под специален надзор до 31.10.2014 г. вкл., в К. са постъпили уведомления за цесии на вземания, сключени между клиенти на банката, и волеизявления за прихващане на задължения към банката с вземания към нея,

придобити по договори за цесия, но дори всички уведомления за цесии и прихващания да бъдат осчетоводени в счетоводните регистри на банката, финансовият резултат на К. към 30.09.2014 г. би останал отрицателна величина.

С Решение № 138/06.11.2014 г. на основание чл. 36, ал. 2, т. 2, чл. 103, ал. 1, т. 1, чл. 103, ал. 2, т. 25 и чл. 151, ал. 1, пр.1 от ЗКИ и чл. 16, т. 15 от ЗБНБ, БНБ отнела лиценза на К., издаден с Решение на УС на БНБ № 24/21.01.1994 г. Съгласно т. 2 и т. 3 от това решение, на основание чл. 9, ал. 1 и, ал. 6 от Закона за банковата несъстоятелност, следвало да бъдат предприети действия за подаване на искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност, както и да бъде уведомен ФГВБ.

С Решение № 61/18.11.2014 г. Управителният съвет на ФГВБ определил девет обслужващи банки за изплащане на гарантираните влогове, както и изплащането да започне на 04.12.2014 г.

Според изискана от К. (в несъстоятелност) информация, предоставена с писмо изх.№ 2863 от 11.12.2020 г., на 06.11.2014 г. за ищцата е изпратена информация за подлежащата на изплащане сума в размер на 158 783.90 лв. към ФГВБ, като в гарантираните за изплащане суми са включени и начислените лихви към датата на решението на БНБ за отнемане на лиценза на К., но банката не можела да удостовери каква част от сумата от 158 783.90 лв. представлява главница и каква – лихви за забава. Предоставена е информация за конкретно начислените по сметките на ищцата договорни лихви, както и данни за лихвените проценти за периода от 30.06.2014 г. до 01.07.2014 г. – по сметка BG 93 К. 44 32070101 в евро – 7.5% и за периода от 01.07.2014 г. до 06.11.2014 г. - 2.749 %.

С Решение № 664/22.04.2015 г. на Софийски градски съд /СГС/ по т.д. № 7549/2014 г., е обявена неплатежоспособността на К. с начална дата 06.11.2014 г. В тази част решението е обжалвано от БНБ и е протестирано от Софийска градска прокуратура, по съображения, че началната дата на неплатежоспособността е 30.09.2014 г. - към който момент въз основа на докладите и финансовите отчети е установено, че собственият капитал на К. е отрицателна величина.

С Решение № 1443/03.07.2015 г. по т.д. № 2216/2015 г., Софийският апелативен съд е отменил Решение № 664/22.04.2015 г. на СГС в частта, относно началната дата на неплатежоспособността, като е определил за начална дата 20.06.2014 г., по съображения, че състоянието на неадекватност на собствения капитал на К. не е настъпило към момента на отразяване на коригираните стойности в изготвените от квесторите отчети към 30.09.2014 г., а е било факт преди този момент.

При така установената фактическа обстановка, съдът намира от правна страна следното:

Настоящият състав на АССГ напълно споделя мотивите на Решение № 109 от 25.01.2019 г. по адм. д. № 560/2016 г. на Административен съд – Варна, по което е отправено преюдициално запитване, респ. е дадено задължително тълкуване на правото на ЕС в Решение на СЕС по дело C-571/16 Кантарев. Случаите са напълно идентични и ищцата се позовава в исковата молба на посоченото решение.

Съдът намира възражението на ответника за недопустимост на иска с оглед неизпълнение на процесуалното изискване по чл. 204, ал.1 АПК, вр. чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ за предварителна отмяна на акта, за неоснователно. Според т. 143 и т. 146 от решението на СЕС по дело C-571/16 макар самото по себе си това изискване да не противоречи на принципа на ефективност, такова задължение може да затрудни прекомерно получаването на обезщетение за вредите, причинени от нарушение на правото на Съюза, ако на практика няма възможност за такава отмяна. Както е посочено в т. 142 от решението по дело Кантарев и в т. 77 от решението на СЕС по делото FuS, C-429/09, би било в разрез с принципа на ефективност да се изисква от

увредените лица всеки път да използват всички правни способности за защита, с които разполагат, при положение че това би било прекомерно трудно или не е разумно да се изисква от тях. В конкретния случай, този стандарт се преценява от настоящия състав като изпълнен, т.к. при действащото към 2014 г. законодателство и константната съдебната практика на ВАС, ищцата не би имала ефективен способ за защита.

В тази връзка следва да се съобрази, че всички дела, образувани по жалби на вложители в К. срещу решенията на БНБ за поставяне на К. под специален надзор, за продължаване срока на надзора и за отнемане на лиценза на К. - при това с директно позоваване на Директива 94/14/ЕО и твърдение, че депозитите са станали неналични още с вземане на решението за поставяне на К. под специален надзор - са оставени от ВАС без разглеждане, по съображения, че тези актове не засягат права и интереси на вложителите, а създават задължения само за банката - Определение № 198/08.01.2015 г. по адм. д. № 15546/2014г; Определение № 4370/21.04.2015 г. по адм. д. № 3892/2015; Решение № 13284/08.12.2015 г. по адм. д. № 11445/15 г. и др. Така на практика са пресечени всички опити на вложителите да приведат действащата към момента схема за гарантиране на депозитите в съответствие с Директива 94/19/ЕО. Без разглеждане, поради липсата на правен интерес, са оставени и жалбите на акционерите срещу решението за отнемане на лиценза (Определение на ВАС № 3725/02.04.2015 г. по адм. д. № 3438/2015). На практика обаче е нямало кой да оспори решенията на БНБ, т.к. всички управителни органи на банката са отстранени още с решението от 20.06.2014 г., а квесторите се назначават от БНБ и се отчитат пред нея.

При така установената съдебна практика обосновано може да се приеме, че е липсвал възможен процесуален ред, при който в рамките на ефективен съдебен контрол на актовете и действията на БНБ, да бъде извършена преценка за съответствието на националната схема за гарантиране на депозитите с изискванията на Директива 94/19/ЕО.

При липсата на такава процесуална възможност и след като според действащото към момента законодателство актът, с който се отнема лиценза на банката, е актът по чл. 1 §3, буква i) от Директивата, на вложителите не може да се противопостави изискване, като това по чл. 204, ал. 1 от АПК - за предварителна отмяна на акта, т.к. това би било в нарушение на принципа на ефективност.

Относно възражението на ответника, че БНБ не може да бъде надлежен ответник в производство по обезщетяване на вреди по реда на ЗОДОВ, съдът приема, че независимо че БНБ не е административен орган по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на АПК, тя е държавен орган, а принципът за отговорност на държавите членки е валиден във всеки случай, когато държава членка наруши правото на ЕС, независимо от това кой е държавният орган, чието действие или бездействие е в основата на неизпълнението на задължението. Логично, Централната банка е орган със самостоятелен бюджет, който е обособен и различен като структура от Държавата, която носи отговорност по чл.1, ал.1 ЗОДОВ. Процесуалната легитимация на БНБ произтича от норма на националното право, а именно от чл.205, ал.1 АПК - искът за обезщетение се предявява срещу юридическото лице, представлявано от органа, от чийто незаконосъобразен акт, действие или бездействие са причинени вредите. Това е в съответствие с принципа на процесуална автономия на държавите-членки и свободата им на преценка да уредят реда за обезщетяване на вредите, причинени при или по повод изпълнение на административна дейност.

Без съмнение БНБ е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата интересите на

вложителите - чл. 2, ал. 6 ЗБНБ. БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл. 4, §1, т. 40 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25.06.2013 г., а възложените ѝ в чл. 13 и чл. 36 ЗКИ правомощия да издава и отнема лицензи на банки, са естествено продължение на надзорната дейност върху тях. При тази своя дейност БНБ осъществява властнически правомощия, т.к. разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции спрямо банките, а отношенията по повод надзора с частноправните субекти, клиенти на тези банки, не са равнопоставени - в този смисъл са Определение № 18/07.04.2017 г. по дело № 15/2017 г. на смесен петчленен състав на ВКС и ВАС и Определение № 23 от 19.05.2021 г. по гр. д. № 39/2017 г., 5 чл. с-в на ВКС и ВАС.

Въз основа на изложеното съдът приема, че БНБ е надлежен ответник по иска с правно основание чл.1, ал.1 ЗОДОВ, респ. че БНБ е органът, управлявал националната схема за гарантиране на депозитите или осъществяващ надзор върху нея, компетентен да установи неналичността на депозитите съобразно чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО (т.95 от Решение на СЕС по дело C-501/18 ВТ срещу БНБ). Този извод следва от правомощията на БНБ по чл.36 от ЗКИ и надзорните ѝ правомощия, уредени в Глава Е. на ЗКИ - Българската народна банка упражнява надзор върху дейността на банките (чл.79, ал.1 ЗКИ). Правото на Съюза не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти на обезщетение с допълнително условие като това по член 79, алинея 8 от Закона за кредитните институции, което излиза извън обхвата на условието за достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза и е свързано с умишления характер на въпросното поведение (в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, т. 126—128 и т.121 от Решение от 25 март 2021 г. по дело C-501/18). По силата на чл.87, ал.2, т.2, ВР. ал. от ЗКИ (редакция ДВ, бр. 27 от 2014 г.) във връзка с осъществяване на надзорните си правомощия БНБ си сътрудничи със съответните компетентни органи на държавите членки, с които обменя информация и документи, вкл. относно гарантиране на депозитите.

Надзорните правомощия на БНБ по отношение на националната схема за гарантиране на депозитите (ФГВБ) следват пряко и от Закона за гарантиране на влоговете в банките от 1998 г. (отм., но в сила към процесния период) – чл.2, ал.7 (в сила от 12.06.2009 г.) Фондът извършва регулярно тестове на системата за гарантиране на влоговете, както и в случай на уведомяване *от страна на БНБ* за проблем в банка, който би могъл да доведе до задействане на системата за гарантиране на влоговете), чл.12, ал.2 (подуправителят, ръководещ управление "Б. надзор" на Българската народна банка, изисква от търговските банки всички документи, които са необходими за формиране на обективна преценка относно съществуването и състоянието на вземанията по гарантирани влогове), чл.12, ал.3 (подуправителят, ръководещ управление "Б. надзор" на БНБ, извършва целеви проверки на банки и представя на фонда резултатите от тях), чл.19 (в случай, че банка в срок 3 месеца не плати изискуема вноска или дължими лихви по чл. 15, ал. 3 или чл. 16, ал. 6, управителният съвет на фонда уведомява БНБ за предприемане на мерки по ЗКИ).

Въз основа на изложеното съдът приема, че БНБ е надлежен ответник според националното право, чиято отговорност може да бъде ангажирана за вреди от достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС. Задължението за поправянето на вредите съществува във всички хипотези на нарушаване на правото на Съюза от държава членка, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава по принцип носи отговорност за поправянето на вредите (Решение от 25

ноември 2010 г., по дело C-429/09, т. 46).

В тази връзка СЕС е приел също, че изискванията за прилагане на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти вследствие нарушение на общностното право, не трябва при липса на особен довод да се различават от тези, които уреждат отговорността на Общността при сравними обстоятелства. Всъщност защитата на правата, които частноправните субекти извличат от общностното право, не може да се изменя в зависимост от националната или общностната същност на органа, който е причинил вредата (Решение от 4 юли 2000 г. по дело C-352/98, т. 41). От даденото тълкуване с Решение от 26 януари 2010 г. по дело C-118/08, т. 35 и т. 36, може да се обоснове извод, че исковете за възмездяване на вредите от нарушения на правото на ЕС и исковете по ЗОДОВ, имат идентичен предмет, а именно обезщетяване на вредата, претърпяна от увреденото лице поради действие или бездействие на държавата.

С оглед изложеното, процесният иск е допустим и следва да се разгледа по реда на ЗОДОВ, но при спазване на стандартите за ангажиране на извъндоговорната отговорност на държавата за нарушаване правото на Европейския съюз, изведени от практиката на СЕС. Материалноправният спор между страните е относно неизпълнение на чл.1, т.3, подточка i и чл.10, пар.1 от Директива 94/19/ЕО, за решаването на който съдът намира следното:

От първо и второ съображение от Директива 94/19/ЕО става ясно, че с въвеждането на схеми за гарантиране на банковите депозити във всички държави членки и с хармонизирането на приложимите гаранции за минимална сума, Директивата има за цел хармоничното развитие на дейностите на кредитните институции в целия Съюз чрез премахването на всички ограничения върху правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, като същевременно се повишава стабилността на банковата система и защитата на вложителите.

За тази цел член 3 от Директива 94/19/ЕО предвижда, че всяка държава членка осигурява в рамките на нейната територия да бъдат въведени една или повече схеми за гарантиране на депозити. Съгласно член 7, параграф 1 и 1а от същата директива държавите членки осигуряват гарантирания размер на съвкупните депозити на всеки вложител да бъде установен на 100 000 Е., в случай че депозитите са неналични.

"Неналичен депозит" по смисъла на чл. 1, §3 от Директивата е депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато: i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи.

Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО, на Европейския парламент и на Съвета относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане, е транспонирана в българското законодателство чрез Закона за гарантиране на влоговете в банките и Закона за кредитните институции. Измененията, въведени с Директива 2009/14/ЕО, са транспонирани своевременно през 2009 г. с измененията на посочените два закона - ДВ, бр. 44/2009 г., в сила от 12.06.2009 г. С измененията на ЗГВБ от 2010 г. - ДВ, бр. 101/2010 г., в сила от 31.12.2010 г., е въведен новият гарантиран размер от 100 000 евро на депозитите, съгласно измененията на чл. 7 от Директива 94/19/ЕО.

При първоначалното въвеждане на разпоредбата на чл. 1, §3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, в националното законодателство е възприет подход, според който изискването съответната кредитна институция да "изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати

депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи" е равнозначно на установяване неплатежоспособността на институцията. Съгласно чл. 36, ал. 2 от ЗКИ в редакцията до изменението с ДВ, бр. 62/14.08.2015 г., неплатежоспособност е налице при две хипотези: 1/когато банката не изпълнява повече от 7 работни дни свое изискуемо парично задължение, ако това е пряко свързано с финансовото състояние на банката и по преценка на БНБ не може да се очаква изплащане на изискуемите парични задължения в приемлив период от време или 2/собственият капитал на банката е отрицателна величина.

Изискуемият от чл. 1, §3, подточка i) от Директива 94/19/ЕО срок от 5 работни дни, в който компетентните органи следва да извършат преценката на финансовото състояние и способността на банката да изплаща гарантираните депозити е въведен в чл. 36, ал. 3 от ЗКИ - като изискване, в срок от 5 работни дни от установяването на неплатежоспособността на банка, БНБ да отнеме лиценза ѝ. Срокът по чл. 10, §1 от Директива 94/19/ЕО, в който схемите за гарантиране на депозити следва да бъдат в състояние да изплащат надлежно доказаните претенции на вложителите, по отношение на неналичните депозити - 20 работни дни от датата, на която компетентните органи извършват установяването по чл. 1, §3, подточка i) от Директива 94/19/ЕО, е въведен в чл. 23, ал. 5 от ЗГВБ /в редакцията до изменението с ДВ, бр. 62/14.08.2015 г. / и тече от датата на решението на БНБ за отнемане на лиценза за банкова дейност на търговска банка.

Така възприетият в ЗГВБ и ЗКИ подход - сроковете по чл. 1, §3, буква i) и чл. 10, §1 от Директива 94/19/ЕО да текат от момента, в който БНБ вземе решение за отнемане лиценза на кредитна институция поради неплатежоспособност, не е допустима схема за гарантиране на депозитите, които са станали неналични, т.к. Директивата изисква схемите за гарантиране на депозити да бъдат в състояние да изплащат доказаните претенции на вложителите, по отношение на неналични депозити, независимо дали са налице условията по националното законодателство за отнемане на лиценза на кредитна институция.

Както е посочил СЕС в т. 49, т. 50 и т. 51 от решението по дело С-571/16, от текста на чл. 1, точка 3, подточка i), първа алинея от Директива 94/19 изрично следва, че необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и платим, е по виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Освен това член 1, точка 3, подточка i), втора алинея уточнява, че посочените компетентни органи трябва да установят това "колкото е възможно по-скоро" и "не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за пръв път, че съответната кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми". От тези разпоредби следва, че установяването на неналичността на депозитите не може да зависи от неплатежоспособността на кредитната институция или от отнемането на нейния лиценз. В идентичен смисъл е т.70 от Решение на СЕС от 25 март 2021 г. по дело С-501/18 ВТ срещу БНБ.

Както посочва генералният адвокат К. в т. 51 - т. 53 от заключението по дело С-571/16, представено на 7 юни 2018 г., за да се избегне верижния ефект на масово изтегляне на депозити, вложителите следва да имат сигурността, че в случай на вероятно дълготрайна неплатежоспособност на кредитните им институции техните депозити ще бъдат възстановени в гарантирания размер в най-кратък и предвидим срок, независимо от установяването на неплатежоспособността на кредитната институция и отнемането на нейния лиценз. Евентуални забавяния в резултат на надзорни мерки също не бива да водят до разколебаване доверието на вложителите

в бързото възстановяване. От Обяснителния меморандум към предложението на Комисията за директива е видно, че определението за неналичен депозит съзнателно не е обвързано с рисковете на производствата по оздравяване и ликвидация, освен това от Съображение 12 от Директива 2009/14 следва, че съществува възможност възстановяването на депозити чрез схемата за гарантиране да се извършва успоредно с мерки за реструктуриране.

Относно срока, в който трябва да се установи, че депозитите са неналични, както е посочил СЕС в т. 60 решението по дело C-571/16, този срок е императивен и останалите разпоредби на директивата не предвиждат възможност за неговото дерогиране. От друга страна съгласно т. 66 от същото решение, удължаването на срока за изплащане на депозитите е възможно единствено при изключителни обстоятелства и не може да надвишава 10 работни дни.

Така, в т. 69 от решението по дело C-571/16 СЕС е приел, че член 1, §3 и член 10, §1 от Директива 94/19 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат, от една страна национално законодателство, съгласно което установяването на неналичността на депозитите зависи от неплатежоспособността на кредитната институция и от отнемането на нейния банков лиценз, и от друга страна, отклоняване от предвидените от тези разпоредби срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитната институция да бъде поставена под специален надзор.

Освен това, както е посочил СЕС в т. 78 и в т. 87 от решението Кантарев, член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган, като предварителното предявяване от титуляра на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

От изложеното следва, че за да се задейства схемата за гарантиране на депозитите, Директива 94/19/ЕО предвижда процедура само от три стъпки: 1/ компетентният орган се уверява, че депозит, който е дължим и платим, не е бил изплатен от кредитна институция; 2/ в рамките на пет работни дни след това заключение, компетентният орган трябва да определи дали съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити, които са дължими и платими и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи; 3/ схемата за гарантиране на депозити трябва да е в състояние да изплати надлежно доказаните вземания на вложителите в рамките на 20 работни дни, след като компетентният орган е взел своето решение.

Неоснователно ответната страна възразява, че БНБ не е компетентен орган по смисъла на чл. 1, т. 3, подточка i) от Директива 94/19. От разпоредбите на чл. 36, ал. 3 от ЗКИ и чл. 23, ал. 5 от ЗГВБ недвусмислено следва, че именно БНБ е "компетентният орган", който установява неналичността на депозитите, но националното законодателство обвързва момента, в който се задейства схемата за гарантиране на депозитите, които са станали неналични, с отнемане на лиценза на кредитната институция. Тоест, приема се, че изискването съответната кредитна институция да "изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи" е равнозначно на установена неплатежоспособност на институцията, а изискваният от директивата 5 дневен срок за преценка на нейното финансово състояние и способността на банката да изплаща гарантираните депозити, е въведено като изискване в срок от 5 дни от

установяването на неплатежоспособността на банка като основание за БНБ да отнеме лиценза ѝ. Т.е. актът по чл. 1, §3, буква i) от Директива 94/19/ЕО е актът, с който се отнема лиценза на кредитната институция. В този смисъл е и становище на министъра на финансите и на управителя на БНБ от 11 август 2014 г. относно писмо на Европейската комисия във връзка с предприетите действия от БНБ спрямо К. АД и Търговска банка [фирма], публично достъпно на сайта на Министерство на финансите - www.minfin.bg/document/14856.

В подкрепа на това тълкуване са Доклад на Комисията по бюджет и финанси по проекта на Закона за изменение и допълнение на Закона за гарантиране на влоговете в банките (№ 854-01-165/20.12.2008 г. и № 902-01-28/22.04.2009 г., 40-то НС) и Мотивите към проекта на Закона за изменение и допълнение на ЗГВБ (№ 902-01-28/22.04.2009 г., 40-то НС), видно от които целта на законопроекта е да се въведат в българското законодателство изискванията на приетата на 11 март 2009 г. Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане. Така "...в съответствие с установените от директивата общи срокове в Европейския съюз се предлага срокът за вземане на решение, че банката не може да изплаща депозити в случаите по чл. 36, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за кредитните институции, да бъде намален от 14 дни....на 5 работни дни". В конкретния случай, постановявайки Решение № 73/20.06.2014 г. за поставяне на К. под специален надзор, БНБ на практика е направила обективната констатация за неналичност на депозитите по смисъла на член 1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, като преустановяването на достъпа до депозитите е по причини, пряко свързани с финансовото положение на К..

Това е така независимо от приетото в т.78 от решението по делото Кантарев, тъй като се касае за бездействие на компетентния надзорен орган – неизпълнение на императивното задължение за издаване на изричен акт в срока по член 1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, която разпоредба има директен ефект.

Относно условието депозитът да е "дължим и платим, но да не е бил платен от кредитната институция" следва да се съобрази, че според доклада на квесторите за състоянието на БНБ (публикуван на сайта на БНБ) с писмо № 77778/20.06.2014 г. представителите на К. са уведомили БНБ, че банката е преустановила плащанията и всички банкови операции. При започване на действията по специален надзор, квесторите са спрели счетоводната система на банката, спрели са платформата обмен на S., както и операциите чрез електронно банкиране и услугата "интернет банкиране", и са анулирали всички издадени преводни нареждания със започната и недовършена обработка, като сумите на преводите, и заплатените такси, са върнати по сметките на клиентите. Тоест, още на 20.06.2014 г. К. не само не е изпълнила вече подадени заявки за плащане, но и заради спряната счетоводна система всички вложители са били лишени от възможността изобщо да правят заявки за изплащане на депозитите си и не са имали достъп до тях почти шест месеца.

Изводът, че плащанията са спрени заради финансовото положение на К., следва от решението за поставяне на К. под специален надзор, което се основава на чл. 115, ал. 1 и чл. 115, ал. 2, точки 2 и 3 от ЗКИ, съгласно които "ликвидните активи на банката по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост, или банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори", както и от обстоятелството, че К. е поставена под специален надзор с пълно преустановяване на плащанията, въпреки че националното право позволява мерки с по-ниска степен на намеса - т.е. избор между пълно и частично преустановяване на плащанията и ограничаване на дейностите - вж.чл. 116, ал. 2, т. 2 и т. 3 от ЗКИ. Видно

от решението на УС на БНБ от 20.06.2014 г., към 11, 58 часа на 20.06.2014 г. по сметката на К. в платежната система за брутен сетълмент в реално време R. разполагаемата наличност е в размер на 237773 лв., при наредени чакащи плащания за над 38 млн.лв.

При това положение първото условие - кредитната институция да изглежда неспособна за момента да изплати депозита, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, се явява спазено, тъй като от този момент К. не е била в състояние да приема заявки и да изплаща дължимите и платими депозити.

Второто условие - да не съществува близка перспектива кредитната институция да е в състояние да изплати депозитите, също е спазено.

Схемата за гарантиране на депозити, която се изисква от Директива 94/19/ЕО, служи за гарантиране не само на номиналната стойност на обхванатите депозити, но предвижда, поне до известна степен, и заместител за наличността им. Поради това установяването, че депозитите са неналични, може да бъде избегнато само ако се очаква достъпът до депозитите да бъде възстановен в много кратък срок.

В случая, самата кредитна институция е внесла в БНБ искане да бъде поставена под специален надзор заради проблеми с ликвидността, което предизвиква затруднения в изпълнението на паричните задължения към вложителите. Както е посочено в самото решение на УС на БНБ, с писмо № 4098/20.06.2014 г., получено в 10, 51 часа в БНБ, изпълнителните директори са уведомили БНБ, че като имат предвид наличните средства на банката по сметки и в брой, те няма да бъдат достатъчни за изпълнение на задълженията на банката в най-близко време. В резултат, още на същата дата, УС на БНБ е приел решението за поставяне на К. под специален надзор, спрени са всички плащания и всички банкови сделки на институцията. Така самата БНБ е постановила законова забрана върху К. да изплаща депозити по причини, които са пряко свързани с проблеми с ликвидността на К.. Както е видно от мотивите на УС на БНБ в решението от 20.06.2014 г., поставянето на К. под специален надзор е продиктувано от наличието на опасност от неплатежоспособност поради засиленото теглене на средства и липсата на достатъчно ликвидни активи към 20.06.2014 г., като определеният тримесечен срок на надзора недвусмислено показва липсата на "близка перспектива" за изплащане на депозитите от кредитната институция.

От изложеното следва, че с решението си от 20.06.2014 г. БНБ е извършила обективната констатация, че по нейно виждане К. изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи, т.е. извършила е констатацията, че депозитите са неналични по смисъла на чл. 1, §3, подточка i) от Директива 94/19, поради което в срок от 5 работни дни от тази констатация е следвало да постанови изричен акт по чл. 1, §3, подточка i), ал. 2 от Директивата - задължение, което произтича от директно приложимото право на ЕС.

Както е приел СЕС в т. 117 от Решението по дело C-571/16, разпоредбата на чл. 1, т. 3, подточка i) от Директива 94/19 има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят на частноправните субекти права, които да позволят на вложителите да предявят иски за обезщетяване за вредите от късното изплащане на депозитите.

Неоснователно ответната страна се позовава на решение от 12 октомври 2004, Р. и др., C-222/02, EU:C:2004:606, т.к. спорът по същото касае право на иск за отговорност на държавата, което произтича от непредприемането на надзорни мерки, предвидени в чл. 3 от Директива 94/19, докато в настоящото производство ищецът ангажира отговорността на надзорния орган не за загубата на депозита си, а за неспазването

на предвидените в Директива 94/19 условия и ред за компенсиране. В този смисъл е и заключението на генералния адвокат К. по дело C-571/16, точки 78-82 и Решението на СЕС по същото дело, т. 89.

Неоснователно ответната страна се позовава и на разпоредбата на чл. 79, ал. 8 от ЗКИ, според която отговорността на надзорния орган може да бъде ангажирана само ако вредите са причинени умишлено. Както е приел СЕС в решението по дело C-571/16, т. 125 и т. 126, в съответствие с принципа на ефективност националните процесуални норми не трябва да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза, а условието по чл. 79, ал. 8 излиза извън обхвата на условието за достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза.

След като разпоредбата на чл. 1, т. 3, подточка i) от Директива 94/19 има директен ефект, неоснователно ответникът твърди, че не е бил овластен да вземе това решение и следователно същото би било нищожно.

Както е приел С. в Решение от 9 март 1978 г., т. 14-16, директният ефект означава, че нормите на общностното право трябва да имат пълно и еднакво действие във всички държави членки от момента на влизането им в сила и за целия срок на тяхното действие. Следователно тези разпоредби са пряк източник на права и задължения за всички, до които се отнасят, независимо дали това са държави членки, или частноправни субекти, които са страни по правоотношения, регулирани от правото на Общността. Тази последица също така засяга всеки съд, чиято задача като орган на държава членка е да защитава в рамките на своята компетентност правата, предоставени на частноправните субекти от общностното право.

При това тълкуване и изричното произнасяне от СЕС, че чл. 1, т. 3, подточка i) от Директива 94/19 има директен ефект, именно тази разпоредба, като пряк източник на права и задължения, овластява и задължава БНБ да установи неналичността на депозитите с изричен акт, различен от акта, с който се отнема лиценза поради неплатежоспособност.

Като не е взела това решение в императивния 5 дневен срок, БНБ е нарушила правото на Съюза, с което първото условие за ангажиране на отговорността на Държавата е изпълнено.

Това нарушение се преценява от настоящия състав и като достатъчно съществено, за да ангажира отговорността на държавата.

Както е посочено и в т. 105 от решението на СЕС по C-571/16, от практиката на Съда следва, че такова нарушение предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите, които са наложени на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание в това отношение, са по-конкретно степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики (вж. в този смисъл решение от 5 март 1996 г., по дело C-46/93 и C-48/93, EU:C:1996:79, т. 56).

В случая свободата на преценка на БНБ без съмнение е ограничена от срока по чл. 1, т. 3, подточка i) от Директива 94/19. Тъй като разпоредбата ясно посочва при какви условия и в какъв срок се установява неналичността на депозитите, ако тези условия са изпълнени, компетентният орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични - т. 108 от решението по C-571/16.

От установените по делото факти безспорно се установява, че след като БНБ е била уведомена от К. за финансовите ѝ затруднения и проблемите с ликвидността, БНБ е взела решение и е поставила К. под специален надзор поради опасност от неплатежоспособност и е постановила спиране на всички операции и плащания. Така, въпреки че е преценила, че К. е застрашена от неплатежоспособност и че със собственото си решение за поставяне на банката под надзор е възпрепятствала изплащането на депозитите за по-дълъг период, БНБ не е направила установяването в императивния петдневния срок по чл. 1, т. 3, подт. и) от Директива 94/19, което е щяло да задейства компенсирането на засегнатите вложители съгласно чл. 7, §1 и чл. 10, §1 от Директивата и това е съществено нарушение на чл. 1, т. 3, подт. и) от Директива 94/19 - вж. в този смисъл т. 95 от заключението на ген.адвокат К. и т. 115 от решението по С-571/16.

Настоящият съдебен състав преценява и че от страна на ищеца е доказано наличието на имуществени вреди, причинени от нарушението на правото на ЕС от страна на БНБ, както и наличието на причинно-следствена връзка между противоправното поведение на БНБ и претърпените вреди.

Неоснователно е възражението на ответната страна за това, че след като БНБ няма правомощия да изплаща на вложителите сумите по гарантираните депозити, не може да бъде задължена за акцесорно задължение за лихва.

Следва в тази връзка да се съобрази, че макар размерът на претендираното от ищеца обезщетение за имуществени вреди да е определен чрез стойността на законната лихва за периода на забава, то не е лихва. В този смисъл и в контекста на деликтната отговорност на държавата за претендираните вреди, по препращане от § 1 от ЗР на ЗОДОВ, е приложима и общата давност по чл. 110 от ЗЗД, а не кратката давност за лихви по чл. 111, буква в) от ЗЗД.

Неоснователно ответната страна твърди, че законната лихва не може да бъде измерител на твърдените от ищеца вреди, т.к претенцията "...не е за лихва, а за различно от нея обезщетение за неуточнени по вид и размер вреди, които само по размер се приравняват на законната лихва".

Следва да се има предвид, че на основание анекс към договор за платежни услуги, ищцата е имала притежание върху движими вещи - парични средства, правото на собственост върху които не е могла да упражнява, поради бездействието на БНБ да защити това нейно притежание, като издаде акт по чл. 1, т. 3, подт. и) от Директива 94/19, с който да даде старт на компенсационния механизъм по чл. 10 от Директивата.

Така, с неизпълнение на задължението си по чл. 1, т. 3, подт. и) от Директива 94/19 БНБ е нарушила чл. 1 от Протокол 1 към ЕКПЧ, според който всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своята собственост. Никой не може да бъде лишен от своята собственост освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Както многократно е приемал Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ), намесата при мирното ползване на собствеността трябва да постига "справедлив баланс" между изискванията на обществения интерес и изискванията за закрила на основните индивидуални права. По-специално, трябва да е налице разумна връзка на пропорционалност между използваните средства и целта, преследвана с която и да е било мярка, лишаваща дадено лице от собственост - [фирма] срещу Б., 20.11.1995 г., § 38; Ян и други срещу Германия, 30.06.2005 г., § 93.

В случая, предвид характера на нарушението няма как да се приеме, че поради защита на обществения интерес ищцата е била лишена от своето парично притежание за срок, по-дълъг от предвидения в Директива 94/19. Всъщност, именно

своевременното изпълнение на задължението по чл. 1, т. 3, подт. и) от Директива 94/19 би защитило в максимална степен, освен правата на вложителите, така и обществения интерес, доколкото цел на директивата е не само защита на вложителите, а и стабилност на банковата система, която може да се постигне само ако държавите членки спазват предоставените на вложителите гаранции, въз основа на които да считат депозитите си за защитени.

Както следва и от съображения 8 и 9 от Директивата, за вложителите е от съществено значение да имат постоянен достъп до техните спестявания, поради което неосигуряването на достъп до депозитите за срок по-дълъг от установения в директивата без съмнение е довело до нарушение на правото на собственост на ищеца.

От практиката на ЕСПЧ недвусмислено следва и че при нарушения на чл. 1 по Протокол 1, размерът на обезщетението трябва да е разумно свързан със стойността на отнетата собственост, съответно на нарушеното право на мирно, необезпокоявано притежание.

Начините на обезщетяване, предвидени във вътрешното право, са от значение при преценката дали спорната мярка спазва изисквания справедлив баланс и по-специално дали натоварва жалбоподателите с непропорционална тежест. ЕСПЧ вече се е произнасял, че лишаването от собственост без заплащане на обезщетение в размер, разумно обвързан със стойността ѝ, представлява непропорционална намеса, а отсъствието на каквото и да било обезщетение може да се счете оправдано по смисъл на чл. 1 от Протокол 1 единствено при изключителни обстоятелства - Ян и др. срещу Германия, § 94-95.

Обезщетението, което държавата дължи, трябва във всички случаи да бъде равностойно на претърпяната вреда, така че да осигури ефективна защита на нарушеното право. При липса на разпоредби в правото на ЕС по отношение на размера на дължимото обезщетение, се прилагат принципите на процесуалната автономия, равностойността и ефективността.

Според българския закон, при паричните притежания обективният измерител на стойността на нарушеното право, и следователно, справедлива компенсация, с която може да се възстанови справедливия баланс по чл. 1 от Протокол № 1, е именно размерът на законната лихва по чл. 86 от ЗЗД.

Неоснователно ответната страна твърди, че вреда липсва, т.к. с Решение № 82/30.03.2014 г. на УС на БНБ лихвените проценти по депозитите в К. са намалени "до средния им пазарен размер за банковата система", поради което доходността, която ищецът е получавал от влога си в К. през процесния период е сравнима с доходността, предоставяна от останалите банки в страната през същия период.

Следва да се има предвид, че законната лихва е предвиден от закона механизъм за обезщетяване на претърпени вреди, без кредиторът да е длъжен да ги доказва. Предвид качеството на парите да са универсален и санкциониран от държавата измерител на потребителната стойност на богатата въпросът за тяхното оползотворяване не стои. Ползването им има своята пазарна цена и кредиторът я губи, когато длъжникът не изпълнява навреме задължението си. Именно тази стойност се презумира от разпоредбата на чл. 86, ал. 2 от ЗЗД и в този смисъл е ирелевантно каква доходност е могла да получи ищцата, ако е вложила парите си в друга банка. Законната лихва е отнапред установен от закона размер на обезщетението за забавено изпълнение на парични задължения, при което кредиторът не е нужно да доказва размера на претърпените вреди, които се покриват от законната лихва. В този смисъл настоящият съдебен състав преценява, че правилно ищецът остойността претенцията си с размера на законната лихва, определена по реда на чл. 86, ал. 2 от ЗЗД.

Неоснователно ответната страна поддържа, че ищецът не доказва вреда поради липса на отправена покана за плащане, с която не е поставил в забава, както БНБ, така ФГВБ. Както посочва генералният адвокат К. в заключението си, представено по дело С-571/16, при конкретните обстоятелства - при които К. "...явно фактически е закрыта и търговските ѝ отношения са били преустановени, не би било целесъобразно да се изисква от вложителите да отправят искане за изплащане на техните депозити. Също така е съмнително как би могло да бъде доказано отправянето на такова искане, което в случая на депозити, платими по всяко време при поискване, всъщност често се изразява в опита за теглене на пари от банков автомат или за извършване на банков превод в интернет. Следователно и за самата схема за гарантиране на депозити би било проблематично, ако трябва да се увери, че вложителите са отправили искане за изплащане на техните депозити". Още повече че компенсацията трябва да се плати бързо, а именно в рамките на 20 работни дни съгласно член 10, параграф 1 от Директива 94/19.

Изложеното пряко следва от т. 3 от диспозитива на Решението на СЕС по дело С-571/16, според който член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14, трябва да се тълкува в смисъл, че предварителното предявяване от титуляря на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

От изложеното недвусмислено следва, че единствено и достатъчно условие за изпадане на БНБ в забава по отношение на вложителите е изтичането на императивния 5 дневен срок по член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, а в случая то безспорно е настъпило.

Ирелевантно е и обстоятелството, че не БНБ, а ФГВБ е компетентен да изплаща гарантираните депозити, т.к. именно решението по чл. 1, §3, подт.i от Директивата, което БНБ е била длъжна да вземе, падежира вземането на ищеца. Следва да се има предвид, че Фондът не разполага със самостоятелност при определяне на началната дата на изплащане на гарантираните депозити. Действията, които ФГВБ следва да предприеме и конкретно задължението му да започне изплащане на гарантираните депозити, са пряко обусловени от решението на БНБ, с което депозитите се обявяват за неналични. Казано по друг начин, именно след постановяване на решението на БНБ за обявяване на депозитите за неналични, за Фонда възниква парично задължение към всеки от вложителите до размера на гарантираните депозити. Така, постановявайки изискуемото от Директива 94/19/ЕО решение на по-късна дата, БНБ е станала причина за забавеното изпълнение на паричното задължение от ФГВБ, т.е. именно БНБ е причина за забава на изпълнението на паричното задължение към ищеца и това недвусмислено обосновава пряката причинно-следствената връзка между извършеното нарушение и претърпените вреди. След като забавеното изпълнение на паричното задължение към ищеца е следствие от извършеното от БНБ нарушение на чл. 1, §3, подт. i) от Директива 94/19/ЕО, това е и основанието за приложението на чл. 86 от ЗЗД.

Обстоятелството, че ФГВБ обвързва началото на срока от 20 работни дни за изплащане на гарантираните депозити с решението за отнемане на лиценза на кредитната институция е ирелевантно, т.к. както е приел СЕС в т. 1 от диспозитива на решението по дело С-571/16, разпоредбите на чл. 1, т. 3 и чл. 10, §1 от Директива 94/19/ЕО не допускат национално законодателство, което се отклонява от сроковете за установяване неналичността и за изплащане на депозитите.

Именно поради императивния характер на тези срокове, неоснователно ответната страна възразява и че съгласно анекса към договора, ищецът сам се е съгласил на по-дълъг срок. Всъщност, както е видно от чл.9, ал.3 на анекса, не се касае за

договорен срок за доброволно изплащане на гарантираните депозити, т.к. само е цитирана разпоредбата на чл. 23, ал. 5 от ЗГВБ. Тезата на ответната страна, че сроковете за изплащане на гарантираните депозити подлежат на свободно договаряне е в противоречие на изискванията на директивата "да не се възпрепятства бързото изплащане" и на императивното условие удължаване на императивните срокове да се извършва само "при изключителни обстоятелства".

Неоснователно ответната страна сочи, че ищцата не е положила необходимата и дължима грижа и не е предприела действия, които да ограничат размера на вредите, което е пречка да бъде ангажирана отговорността на държавата. Както бе посочено по-горе в мотивите на настоящото решение, вложителите и акционерите в К., не са разполагали с процесуален ред и са били лишени от възможност да предприемат действия по привеждане на действащата към момента схема за гарантиране на депозитите в съответствие с Директива 94/19/ЕО, чрез обжалване на актовете на БНБ, поради което не са имали ефективен способ на защита.

Неоснователно ответната страна счита, че изобщо не е налице причинно следствена връзка, т.к. дори БНБ да беше взела решението по чл. 1, §3, буква i) от Директива 94/19/ЕО в 5-дневния срок, е нямало как да започне изплащане на гарантираните депозити, поради това че Фондът не е разполагал с необходимите средства. Съгласно т.112 от мотивите на Решението по делото Кантарев обстоятелството, че във Фонда е нямало достатъчно средства за покриване на всички гарантирани депозити, е ирелевантно.

Следва да се има предвид, че съгласно един от основните принципи на правото, формулиран в чл. 81, ал. 2 от ЗЗД, обстоятелството, че длъжникът не разполага с парични средства за изпълнение на задължението, не го освобождава от отговорност. В контекста на прилаганите от държавите членки схеми за гарантиране на депозитите и за да се осигури тяхната ефективност, Директива 94/19/ЕО не обвързва по никакъв начин задвижването на компенсационния механизъм с условието схемата да разполага с достатъчно парични средства. Напротив, както следва от чл. 10, §1 от Директива 94/19/ЕО схемите за гарантиране на депозитите следва да са в състояние да изплащат надлежно доказаните претенции на вложителите, по отношение на неналичните депозити. От съображение 10 на Директива 2009/14/ЕО е видно и че за да се запази доверието на вложителите, и да се отговори на техните нужди, задействането на схемата и изплащането на гарантираните депозити следва да започне в максимално кратък срок, който може да бъде удължаван само при извънредни обстоятелства. Предвид императивния характер на сроковете за обявяване на депозитите за неналични и за стартиране на тяхното изплащане, в контекста на съображение 9 от Директива 94/19/ЕО, изискващо схемите за гарантиране на депозити да се намесят веднага след като депозитите са станали неналични, настоящият съдебен състав преценява, че липсата на достатъчно средства във Фонда за покриване на гарантираните депозити не може да се противопостави на правата на вложителите и поради това не изключва, нито съществения характер на нарушението, извършено от БНБ, нито причинно следствената връзка с претърпените в следствие на това нарушение вреди.

Противно на твърденията на ответника, извод за неоснователност на иска не следва и от Решение на СЕС от 25 март 2021 г. по дело С-501/18 ВТ срещу БНБ, тъй като решението касае тълкуване на разпоредба на Директива 94/19/ЕО, на която ищецът не се позовава. Съгласно чл.7, пар.6 от Директива 94/19/ЕО държавите-членки осигуряват правото на вложителя на компенсация да може да бъде предмет на действие от страна на вложителя срещу схемата за гарантиране на депозитите. Претенцията на ищеца не касае неизплащането на гарантирания размер на депозитите му, нито е насочена срещу уредената в чл.7 от Директивата национална

схема за гарантиране на депозитите. Ето защо, отговорът на СЕС, че разпоредба на чл.7, пар.6 от Директива 94/19/ЕО не дава основание да се счита, че вложителите имат право на обезщетение за вреди поради забавено изплащане на гарантирания размер на депозита или поради недостатъчен надзор от страна на националните компетентни органи, не касае процесния случай на вреди от бездействието на БНБ, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в К. в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, §3, буква i) от Директива 94/19/ЕО.

Настоящата искова претенция не се основава на чл.7, пар.6 от Директива 94/19/ЕО, като разликата е ясно установима от изложеното в т.50 от Решението по дело С-501/18: Сам по себе си текстът на [член 7, параграф 6 от Директива 94/19](#) не позволява да се даде отговор на въпроса на запитващата юрисдикция, поради което е необходимо да се вземат предвид още и контекстът на тази разпоредба и преследваните с посочената директива цели. Начинът на тълкуване на нормата съобразно целите на Директива е посочен в т.55 от Решението по дело С-501/18: Така от целите, преследвани с Директива 94/19, и от контекста, в който се вписва член 7, параграф 6 от нея, следва, че предвиденото в тази разпоредба „право на компенсация“, чиито размер е определен в член 7, параграф 1а, а условията на изплащане — уточнени в член 10, параграф 1 от тази директива, се отнася единствено до изплащането, от схемата за гарантиране на депозитите, на надлежно проверените вземания на вложителите, *когато компетентните органи са установили в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 неналичността на депозитите, държани от съответната кредитна институция.* Именно последното условие не е изпълнено в настоящия случай, тъй като компетентният национален орган не е изпълнил задължението си по член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 да установи с изричен акт неналичността на депозитите.

Респ. исковата претенция касае не „правото на компенсация“ по [член 7, параграф 6 от Директива 94/19, а вреди от неизпълнение на задължението на компетентния национален орган](#) по член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, нито цели изплащане на гарантирания размер на депозита от националната схема за гарантиране на депозитите.

Решението на колизията между практиката на СЕС по дело С-222/02 Р. и др. и дело С-571/16 Кантарев е посочено в т.56 от Решението по дело С-501/18 с доводи от двадесет и четвъртото съображение на Директивата, в което се уточнява, че тази директива не може да доведе до отговорност на държавите членки или техните компетентни органи по отношение на вложителите, *ако те са осигурили официалното въвеждане и признаване на една или повече схеми за гарантиране на депозитите или на самите кредитни институции и са осигурили компенсирането или защитата на вложителите съгласно условията, предписани от посочената директива.* В конкретния случай, исковата претенция се основава именно на *неизпълнение на условията, предписани от Директива 94/19*, което неизпълнение подробно се посочи като доказано по-горе в мотивите.

Разликата между уредения от Директива 94/19 режим на гарантиране на депозитите чрез национална схема/схеми и другите рискове, произтичащи от недостатъчен надзор на кредитните институции, е разтълкувана в т.59 от Решението по дело С-501/18: възможно е практическата ефективност на наложения с [Директива 94/19](#) режим на гарантиране на депозитите да бъде застрашена, ако националните схеми за гарантиране на депозитите са обременени с рискове, които не са пряко свързани с целта на тази схема, като например произтичащите от недостатъчния надзор над кредитните институции от страна на компетентните органи. Казано с други думи,

националните схеми, вкл. уреденото в чл.7, пар.6 от Директива 94/19/ЕО право на компенсация срещу схемата за гарантиране на депозитите, са различни от рисковете, които *не са пряко свързани с целта на тази схема*, като например рисковете, произтичащи от недостатъчния надзор над кредитните институции от страна на компетентните органи. Исковата претенция се основава именно на последните рискове от недостатъчен надзор, които са различни от гаранциите по схемите за гарантиране на депозитите.

Това виждане на СЕС по съвместното тълкуване на [член 1, точка 3](#), подточка i) във връзка с разпоредбите на [член 7, параграф 6](#) и [член 10, параграф 1](#) от Директива 94/19 следва от т.2 от диспозитива на Решение по дело С-501/18: разпоредбите трябва да се тълкуват в смисъл, че **не допускат** национална правна уредба или договорна клауза, съгласно която депозит в кредитна институция, чиито плащания са преустановени, става изискуем едва след като компетентният орган отнеме издадения на тази институция банков лиценз и при условие че вложителят изрично е поискал изплащане на този депозит. По силата на принципа на предимство на правото на Съюза националният съд, сезиран с иск за обезщетение за вредите, за които се твърди, че са причинени поради изплащането на гарантирания размер на такъв депозит извън срока по член 10, параграф 1 от тази директива, е длъжен за целите на произнасянето по този иск да не приложи тази национална правна уредба или договорна клауза.

За да отговори на този въпрос, в т.63 от Решение по дело С-501/18 Съдът се позовава на решението по делото Кантарев, а в т.10 от Решение по дело С-501/18 се сочи, че определящи за установяването на неналичност на депозитите в кредитна институция са **единствено** условията по [член 1, точка 3, подточка i\) от Директива 94/19](#) и това установяване не може да зависи от отнемането на банковия лиценз на съответната кредитна институция, нито да се поставя в зависимост от условието титулярят на депозита да е предявил пред нея искане за плащане, което да не е изпълнено. Изложеното е допълнително основание за съда да приеме, че даденото в Решение по дело С-501/18 тълкуване на чл.7, пар.6 от Директивата не изяснява в пълнота спецификите на настоящия случай.

Следователно, щом като, както бе припомнено в точка 63 от настоящото решение, член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 има директен ефект, националният съд, сезиран от титуляря на депозит, който е станал неналичен по смисъла на тази разпоредба, с иск за обезщетение за вредите, причинени от забавеното изплащане на гарантирания размер на този депозит, трябва по силата на принципа на предимство на правото на Съюза да остави без приложение разпоредба на националното право, която обвързва изплащането на посочения размер с условията, споменати в точка 70 от настоящото решение (т.73 от Решение по дело С-501/18).

Въз основа на изложеното съдът приема, че исковата претенция се основава единствено на неизпълнение на член 1, точка 3, подточка i) и чл.10, пар.1 от Директива 94/19 за забава при установяване на неналичност на депозитите в К., която не зависи, както от отнемането на лиценза за банкова дейност, така и предявяване на искане за плащане от титуляря. В този смисъл т.97 от Решение от 25 март 2021 г. по дело С-501/18 потвърждава изводите на Решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, С-571/16, т. 115): При всички положения фактът, че не е установена неналичността на депозитите по смисъла на [член 1, точка 3, подточка i\) от Директива 94/19](#), може да представлява достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза и да позволи ангажирането на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза. За да разреши спора по главното производство, запитващата юрисдикция не може да изхожда от предпоставката — противоречаща на [член 1, точка 3, подточка i\) от Директива 94/19](#), така както тази разпоредба е тълкувана от

Съда — че решението на БНБ да постави К. под специален надзор и да преустанови изпълнението на задълженията ѝ *може да бъде приравнено* на установяване на неналичността на депозитите в К. (т.100 от Решение по дело С-501/18). Когато са изпълнени условията за ангажиране на отговорността на държавата — което следва да се установи от националните съдилища — държавата е длъжна при спазване на националната правна уредба в областта на отговорността да поправи последиците от вредата, причинена на частноправния субект от нарушението на правото на Съюза (т.116 от Решение по дело С-501/18).

По вече изложените съображения, съдът приема, че са изпълнени и трите условия за ангажиране на отговорността на държавата за нарушение на правото на ЕС: нарушена е правна норма с директен ефект, която предоставя права на частноправните субекти, нарушението на нормата е достатъчно съществено и съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от частноправните субекти вреда.

Както се посочи, нарушението е съществено, тъй като нарушените норми на член 1, точка 3, подточка i) и чл.10, пар.1 от Директива 94/19 уреждат ясни и прецизни императивни срокове, без право на преценка на компетентния орган относно тяхното спазване, поради което не се установява извиним характер на нарушението или евентуална грешка при прилагане на правото.

Настоящият съдебен състав обаче преценява, че за извършеното нарушение на правото на ЕС БНБ дължи обезщетение само за периода на забава - от момента, в който реално ищцата е трябвало да има достъп до депозита си до момента, в който нарушението е преустановено, а именно за периода от 25.07.2014 г. до 06.11.2014 г. Само за този период е налице и причинно следствена връзка между извършеното от БНБ нарушение и претърпените вреди.

Относно началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл. 1, т. 3, подт. i) от Директива 94/19, в който БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, смятано от 20.06.2014 г. (датата на поставянето на К. под надзор) изтича на 27.06.2014 г. След този момент действително БНБ е в нарушение на правото на ЕС. Постановвяването на акт, с който се установява неналичността на депозитите не е достатъчно условие за започване на тяхното изплащане. С акта, с който се установява неналичността на депозитите само се стартира схемата за изплащане на гарантираните депозити и считано от датата на постановвяване на този акт, започва да тече срокът за изплащане. По arg.chl. 23, ал. 5 ЗГВБ, в случай че БНБ беше взела решението по чл. 1, §3, подт. i) от Директива 94/19 в петдневния срок - т.е. най-късно на 27.06.2014 г., то спрямо срока от 20 работни дни за изплащане на депозитите, смятано от 30.06.2014 г., най-рано ищецът е можел да получи достъп до депозита си на 25.07.2014 г. и именно това е датата, от която реално е започнал да търпи вреди вследствие нарушението/забавата на БНБ. Т.к. решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014 г. - когато е отнет лиценза на К. и съобразно действащото към момента законодателство е обявена неналичността на депозитите, респ. е стартирана процедурата по компенсиране по чл. 10 от Директива 94/19, след тази дата БНБ вече не е в нарушение/забава и следователно за този период до датата на изплащане на депозита плюс начислената договорна лихва - 04.12.2014 г. липсва причинно следствена връзка.

Съдът приема, че реално претърпяната от ищцата вреда е само разликата между законната лихва за периода 25.07.2014 г. - 06.11.2014 г. и изплатената за същия период договорна лихва по депозита на ищцата.

В идентичен смисъл са: Решение № 14886 от 05.11.2019 г. по адм. д. № 2422/2019 Г., III отд. на ВАС, Решение № 10095 от 22.07.2020 г. по адм. д. № 5693/2017 г., III отд. на

ВАС, Решение № 11069 от 13.08.2020 г. по адм. д. № 4272/2017 г., III отд. на ВАС, Решение № 15887 от 22.12.2020 г. по адм. д. № 3655/2020 г., III отд. на ВАС, Решение № 413 от 13.01.2021 г. по адм. д. № 7165/2020 г., III отд. на ВАС и Решение № 2316 от 19.02.2021 г. по адм. д. № 3550/2020 г., III отд. на ВАС.

Видно от приетото заключение по ССЕ, размерът на законната лихва за забава за периода 25.07.2014 г. до 06.11.2014 г. е 4388.69 лв. Начислената и изплатена договорна лихва за същия период е в размер на 1153.23 лв. Разликата между законната лихва и изплатената договорна лихва по безсрочен депозит в евро с IBAN BG 93 K. 44 32070101 за периода от 25.07.2014 г. до 06.11.2014 г. е в размер на **3235.46 лв.** /4388.69 лв. – **1153.23 лв.**/. Това е реално претърпяната от ищцата вреда по смисъла на чл. 4 от ЗОДОВ, в какъвто размер по искане на ищцата в о.с.з. на 09.06.2021 г. е допуснато изменение на иска.

Тази сума се претендира ведно със законната лихва от 04.12.2014 г. Към тази законна последица от предявения иск съдът намира за неотнормимо тълкуването, дадено в т. 4 от Тълкувателно решение № 3/2004 г. по тълк.д. №3/2004 г. на ОСГК на ВКС, а именно, че за незаконни действия или бездействия на административните органи дължимостта на законната лихва върху обезщетението настъпва от момента на преустановяването им. Това е така, тъй като с влизане в сила на АПК незаконните действия и бездействия на административните органи са уредени единствено като фактически такива, (чл.250-чл.257 АПК). В конкретния случай, неприемането на акт по чл. 1, §3, подт. и) от Директива 94/19 не представлява подобно фактическо действие, поради което не се дължи законна лихва, считано от момента на изплащане на гарантирания размер на депозита на 04.12.2014 г. Законна лихва следва да се присъди като последица от предявяване на иска на 21.06.2019 г.

За пълнота, съдът приема за неонователно позоваването в писмената защита на ответника на мотивите на Тълкувателно решение № 3 от 27.03.2019 г. по тълк. д. № 3/2017 г., ОСГК на ВКС, тъй като същото касае размер на законната лихва при предсрочна изискуемост по договор за заем/кредит, какъвто настоящият случай не е. При този изход на спора и на основание чл.10, ал.3 ЗОДОВ ответникът следва да бъде осъден да заплати на ищцата направените разноски за държавна такса в размер на 10 лв., която същата следва да бъде осъдена да заплати в полза на АССГ поради процедурен пропуск на съда при насрочване на делото в о.с.з. На същото основание следва да бъде присъдено претендираното адвокатско възнаграждение в размер на 911.86 лв.

Съдът намира за неоснователно искането в писмената защита на ответника за присъждане на сторените разноски, съответни на оттеглената от ищеца част от исковата претенция в размер на 1663.18 лв. Това е така, тъй като специалният закон урежда изчерпателно и в пълнота хипотезите на дължимите разноски в нормата на чл.10, ал.2 и ал.3 ЗОДОВ (редакция към датата на предявяване на иска на 21.06.2019 г.), поради което е неприложим чл.78, ал.4 ГПК, вр. пар.1 от ДР на ЗОДОВ. Съгласно чл.10, ал.2 ЗОДОВ разноските се заплащат от ищеца при оттегляне на иска изцяло или при отказ от иска изцяло, какъвто настоящият случай не е. Нормата на чл.10, ал.4 ЗОДОВ (ДВ, бр. 94 от 2019 г.), която е неприложима в настоящето производство съгласно пар.6, ал.1 от ПЗР на ЗИД на ЗОДОВ (ДВ, бр. 94 от 2019 г.), също не урежда присъждане на адвокатско възнаграждение при прекратяване на производството, а единствено съразмерно на отхвърлената част на иска. Същата е ясно указание за волята на законодателя да не се натоварват ищците с разноски извън изрично уредените в чл.10 ЗОДОВ хипотези.

Водим от горното АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД – С. град, I-во отделение, 69-и състав,

Р Е Ш Е Н И Е :

ОСЪЖДА Българска народна банка, [населено място] 1000, пл. „К. А. I“ № 1, да заплати на Г. И. П.-С., ЕГН [ЕГН], със съдебен адрес [населено място] 1000, [улица], вх.А, ет.3, офис 9, чрез адв. С. А.-С. от САК, на основание чл.1, ал.1 ЗОДОВ обезщетение за имуществени вреди в размер на 3235.47 лв., претърпени в периода от 25.07.2014 г. до 06.11.2014 г., вследствие на извършено от БНБ нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в [фирма], в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, §3, буква i) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити, ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 21.06.2019 г. до окончателното ѝ изплащане, както и на основание чл.10 ал.3 ЗОДОВ сторените в настоящето производство разноски в размер на 921.86 лв. ОСЪЖДА Г. И. П.-С., ЕГН [ЕГН], със съдебен адрес [населено място] 1000, [улица], вх.А, ет.3, офис 9, чрез адв. С. А.-С. от САК, да внесе по сметка на Административен съд София град държавна такса в размер на 10.00 лв. Решението може да се обжалва в 14 дневен срок от съобщението до страните за постановяването му с касационна жалба пред ВАС на РБ.

СЪДИЯ: